



**PŘÍPAD TAŤJANY PARASKEVIČ:  
ZNEUŽITÍM SOUDNÍHO SYSTÉMU EU  
SE LOBISTÉ Z KAZACHSTÁNU  
POKOUŠEJÍ PŘIPRAVIT PARASKEVIČ  
O DOPLŇKOVOU OCHRANU**



**Kazachstán vyvíjí korupční a politický vliv na Ukrajinu a Rusko v rámci řízení proti Muchtaru Abljazovovi a Taťjaně Paraskevič. Česká republika odmítla Taťjanu Paraskevič vydat, avšak Ukrajina a Rusko opakovaně zaslaly stejné extradiční žádosti.**

**Jsou důvody k domněnkám, že se lobbisté z Kazachstánu pokoušejí prostřednictvím českého státního zastupitelství dosáhnout zrušení doplňkové ochrany, která byla Paraskevič poskytnuta, což je pro ČR nebyvalá záležitost. Dochází k nebezpečnému precedentu – pokusu autoritářských režimů o zasahování do extradičních řízení a do řízení o žádostech o udělení mezinárodní ochrany v zemích EU.**

Nadace „Otevřený Dialog“ byla založena v Polsku v roce 2009 z iniciativy Ljudmily Kozlovské, která nyní zastává funkci Prezidenta Fondu. Cíle, pro které byla nadace založena, byly ochrana lidských práv, ochrana demokracie a svrchovanosti práva v postsovětském prostoru. Zvláštní zájem Nadace se soustřeďuje na největší země regionu: Kazachstán, Rusko a Ukrajinu.

Nadace dosahuje svých cílů prostřednictvím pořádání pozorovatelských misí, včetně sledování voleb a monitoringu situace dodržování lidských práv na postsovětském území. Na základě výsledků svých pozorování vydává Nadace zprávy a tyto šíří mezi institucemi EU, OBSE a jinými mezinárodními organizacemi, předává je ministerstvům zahraničních věcí a parlamentům zemí EU, analytickým střediskům a sdělovacím prostředkům.

Jako doplněk své pozorovatelské a analytické činnosti Nadace aktivně spolupracuje se členy parlamentů, kteří se účastní zahraniční politiky, zabývají se problematikou dodržování lidských práv a vzájemných vztahů s postsovětskými zeměmi a to za tím účelem, aby podpořili demokratizační a liberalizační proces jejich vnitřní politiky. Důležitou sférou činnosti Nadace je také podpora programů pro politické vězně a uprchlíky.

Nadace má svá trvalá zastoupení ve Varšavě, Kyjevě a Bruselu.

Copyright: Nadace „Otevřený Dialog“, září 2016

00-580 Varšava

All, Šucha 11a, kanc. 21

Tel. +48 22 307 11 22

E-mail: [odfoundation@odfoundation.eu](mailto:odfoundation@odfoundation.eu)

[en.odfoundation.eu](http://en.odfoundation.eu)

### **Spojte se s námi, abyste mohli získat podrobnější informace**

#### **Vedoucí projektu:**

Ljudmila Kozlovskaja [lyudmylakozylovska@odfoundation.eu](mailto:lyudmylakozylovska@odfoundation.eu)

#### **Autor:**

Igor Savčenko [igor.savchenko@odfoundation.eu](mailto:igor.savchenko@odfoundation.eu)

#### **Redakční úprava:**

Ljudmila Kozlovskaja

#### **Grafická úprava:**

Igor Savčenko

Na obálce jsou vyobrazeny Taťjana Paraskevič společně s dcerou

Zdroj foto: z domácího archivu Paraskevič

*Při úplném nebo částečném přetištění těchto materiálů je odkaz na Nadaci „Otevřený Dialog“ povinný.*

**Obsah:**

1. ÚVOD.....	4
2. ČESKÁ REPUBLIKA ODMÍTLA VYDÁNÍ T. PARASKEVIČ, AVŠAK UKRAJINA A RUSKO OPAKOVANĚ ŽÁDALY O JEJÍ VYDÁNÍ.....	6
3. POKUSY O ZRUŠENÍ DOPLŇKOVÉ OCHRANY T. PARASKEVIČ.....	6
4. OBČANSKO-PRÁVNÍ PROCESY OHLEDNĚ ABLJAZOVA U LONDÝNSKÉHO SOUDU.....	7
5. KORUPČNÍ OVLIVŇOVÁNÍ KAZACHSTÁNEM UKRAJINSKÉHO A RUSKÉHO VYŠETŘOVÁNÍ.....	8
6. EXTRADICE T. PARASKEVIČ JE DLE MEZINÁRODNÍCH DOHOD O LIDSKÝCH PRÁVECH NEPŘÍPUSTNÁ.....	9
6.1. Pokračování spolupráce s autoritářskými režimy při pronásledování politických uprchlíků.....	9
6.2. Nebezpečí předání do Kazachstánu nebo únosu kazachstánskými zvláštními službami.....	11
6.3. Neexistence zajištění záruk spravedlivého soudu, příslušných podmínek zajištění/vazby a ochrany proti mučení.....	13
6.4. Nedodržování orgány činnými v trestním řízení mezinárodních standardů.....	14
7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	15

## 1. ÚVOD

Úřady Ukrajiny a Ruska plní pokyny Kazachstánu v rámci věci vedené proti kazachstánskému opozičnímu politikovi Muchtaru Abljazovovi. Dokumenty zveřejněné ve sdělovacích prostředcích potvrdily, že trestní věc byla uměle vytvořena. Cílem pronásledování Taťjany Paraskevič je získání výpovědi proti opozičnímu politikovi Abljazovovi.

V jedné chvíli zástupci kazachstánských úřadů nabízeli Paraskevič, že zastaví stíhání na Ukrajině i v Rusku výměnou za výpověď proti Abljazovovi. Téhož se domáhali také ruští vyšetřovatelé, když vyhrožovali příbuzným Paraskevič. Taťjana Paraskevič odmítla podepsat sebeobviňující výpověď. Jako pomstu aktivizoval Nazarbajevův režim veškeré mechanismy k tomu, aby omezil možnost pohybu Paraskevič, zakládání účtů, shánění bydlení a práce a též, aby ji vyčerpával zdlouhavými soudními řízeními.

Rusko a Ukrajina obvinily Paraskevič ze „zpronevěry prostředků kazachstánské BTA Banky“, jíž se měla dopustit jakožto členka „zločinecké Abljazovovy skupiny“. O tom, že případ Abljazova a Paraskevič má politický podtext, opakovaně informovali organizace na ochranu lidských práv a poslanci Evropského parlamentu. Státy EU poskytly azyl stoupencům a příbuzným Abljazova.

V roce 2014 Česká republika zamítla žádost Ukrajiny a Ruska o vydání Paraskevič. Avšak v roce 2016 Ukrajina a Rusko téměř současně poslaly opakované žádosti o vydání. K žádostem byly přiloženy stejné doklady, které již Česká republika projednávala v roce 2014. Taková „zkoordinovaná“ jednání Ruska a Ukrajiny lze vysvětlit korupčním a politickým vlivem Kazachstánu, který je v pozadí tohoto pronásledování.

V roce 2014 na portálu kazaword.wordpress.com a v hromadných sdělovacích prostředcích byla zveřejněna korespondence kazachstánských činovníků a jejich zástupců. Kazachstánské úřady oznámily, že e-mailová korespondence členů vlády byla vyloupena, a byla podána občanskoprávní žaloba k soudu města New-Yorku proti neznámým hackerům. Kazachstán též požadoval, aby americký soud odstranil z kazachstánského portálu „Republika“ veškeré publikace s rozbořením zveřejněné korespondence, avšak to mu bylo odmítnuto<sup>1</sup>. Zveřejněná korespondence vedla ke značným ztrátám na pověsti a politickým ztrátám kazachstánských mocenských vrstev, které prostřednictvím soudu na Novém Zélandu dosáhly rozhodnutí o vyzrazení informací o uživateli, kteří korespondenci zveřejnili, internetovým portálem Mega<sup>2</sup>.

Zveřejněná korespondence potvrdila, že zástupci Kazachstánu připravovali pro ukrajinské a ruské vyšetřovatele návrhy obvinění a též udíleli přímé pokyny ve věci Abljazova a Paraskevič. V Rusku se věci zabývají vyšetřovatelé a soudci ze „seznamu Magintského“. Proti ukrajinskému vyšetřovateli, který má na starosti případ Paraskevič, bylo zahájeno trestní stíhání a byl obviněn z překročení pravomocí.

Právníci znárodněné kazachstánské BTA Banky se nejednou obraceli na české orgány činné v trestním řízení, aby nedopustily, aby byla Paraskevič poskytnuta mezinárodní ochrana. Ministerstvo vnitra ČR však poskytlo Paraskevič doplňkovou ochranu – jeden z druhů mezinárodní ochrany. Avšak v současné době Nejvyšší státní zastupitelství České republiky se prostřednictvím soudu pokouší tento status Paraskevič zrušit (je to první takový případ v ČR).

Jsou důvody k předpokladům, že kazachstánští lobbisté by mohli tyto procesy ovlivnit. Takto se na příkladu Paraskevič vytváří nebezpečný precedent, při kterém se jednotlivé státy mohou domáhat zbavení svých oponentů azylu v EU a též ovlivňovat výsledek extradičních řízení.

<sup>1</sup> Soud New-Yorku prohlásil, že zákaz šíření zcizené korespondence se týká neznámých hackerů a nikoli novinářů «Republiky» - <http://en.odfoundation.eu/a/7228,kazakhstan-the-oppression-of-journalists-and-bloggers1>

<sup>2</sup> <http://thediplomat.com/2016/05/kazakhstan-seeking-hacker-identities-takes-on-kim-dotcom/> ; <http://www.radionz.co.nz/national/programmes/morningreport/audio/201812434/nz-court-rules-the-personal-details-held-by-mega-be-released>

Ukrajina a Rusko nejsou bezpečnými zeměmi pro extradici. V těchto zemích může být Paraskevič podrobena výslechům v zájmu Kazachstánu, může být předána do Kazachstánu nebo unesena kazachstánských zvláštními službami.

Pouze za květen-září 2016 byly na Ukrajině zaznamenány tři hlasité příklady porušování práv uprchlíků a pravidel extradičního řízení. Ukrajinské úřady po dlouhou dobu ignorovaly status uprchlíka, který příslušel ázerbajdžánskému ochránci lidských práv Alovsatu Alijevovi a držely jej ve vazbě poté, co zahájily extradiční řízení. Zastavit extradici se podařilo až díky medializaci případu a intervenci německého velvyslanectví na Ukrajině.

Dalším je případ Vjačeslava Platona (Kobaleva), který byl dne 28.08.2016 byl tento deportován z Ukrajiny do Moldávie charterovou linkou na základě nepravomocného rozhodnutí prokuratury o extradici (což lze fakticky nazvat únosem). Generální prokuratura Ukrajiny mu neumožnila využít zákonného práva na odvolání proti rozhodnutí o extradici. Navíc, Platon (Kobalev) má ukrajinský pas a ukrajinské právní předpisy zakazují extradici svých občanů. Avšak prokuratura bez jakéhokoli soudního projednávání prohlásila jeho ukrajinský pas za „falešný“.

Dne 12.09.2016 v ukrajinském Úřadu pro uprchlíky odmítli projednávat žádost ruské občanky Aminat Babajevé o poskytnutí azylu. Poté pracovníci bezpečnostní služby Ukrajiny unesli Babajevou z oddělení Migrační služby a nuceně ji odeslali do Ruska.

Nedávno ruský soud uznal vinným opozičního politika a nacionalistu Alexandra Potkina z „legalizace majetku odcizeného Abljazovem“ a „spiknutí za účelem svržení vlády“ „dle pokynů Abljazova“. To byl další příklad spolupráce Nazarbajeva a Putina při pronásledování politických oponentů. Takto se případ Abljazova používá jako nástroj zúčtování se zástupci kazachstánské a ruské opozice.

Kazachstán, aby získal politické oponenty a jejich spolubojovníky, za pomoci Ukrajiny a Ruska zneužívá mechanismy Interpolu a též porušuje práva uprchlíků a mezinárodní dohody o lidských právech. Navíc v této zprávě se též uvádějí údaje a skutečnosti, které potvrzují, že ani ukrajinské úřady, které sabotují reformu soudnictví, ani ruské úřady, které zrušily prioritu mezinárodního práva, nedávají záruky spravedlivého vyšetřování a soudu, ani příslušné podmínky pobytu ve vazbě a ochranu proti mučení.

### *Stručná informace o věci*

Občanka Ruska Tatjana Paraskevič je bývalou kolegyní Muchtara Abljazova – kazachstánského opozičního politika, podnikatele a politického uprchlíka.

V roce 2001 se Abljazov stal jedním ze zakladatelů vlivného opozičního hnutí „Demokratická volba Kazachstánu“<sup>3</sup>. V roce 2005 stanul Muchtar Abljazov v čele kazachstánské BTA Banky, ve které od roku 1997 byl majoritním akcionářem. Jako vlivný politik a podnikatel podporoval a financoval opozici a též se vyjadřoval pro provedení systémových demokratických reforem. Z tohoto důvodu vznikl mezi ním a prezidentem Nazarbajevem konflikt. Poté v roce 2009 byla BTA Banka nuceně znárodněna a Abljazov a jeho stoupenci (včetně T. Paraskevič) byli obviněni ze „zpronevěry bankovních prostředků“.

Před vznikem konfliktu mezi Nazarbajevem a Abljazovem státní orgány nezmiňovaly žádná pochybení ze strany banky, která v letech 2006-2009 byla v ratingu na prvních místech ve Střední Asii<sup>4</sup>. Nucená výměna vlastníka v důsledku znárodnění byla důvodem pro zahraniční investory, aby požadovali předčasné zaplacení všech mezinárodních závazků banky, a to vedlo k jejímu faktickému úpadku<sup>5</sup>.

Později Kazachstán obvinil Abljazova též z „iniciování sociálního nepřátelství/zášti“ a „přípravu teroristického aktu“. Na žádost Kazachstánu, který nemá uzavřeny extradiční smlouvy s většinou zemí

<sup>3</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/7250,the-story-of-the-democratic-choice-of-kazakhstan-opposition-movement>

<sup>4</sup> [http://btabank.ua/rus/bank\\_media.php?news\\_id=5](http://btabank.ua/rus/bank_media.php?news_id=5) ; <http://forum.banker.kz/topic/24470-ao-bta-bank-udostoeno-zvanija-luchshii-bank-po-t/>

<sup>5</sup> <http://bta.kz/ru/press/news/2009/02/02/6/> ; <http://respublika-kaz.info/news/finance/2803/>

EU, Ukrajina a Rusko též zahájily trestní stíhání proti Abljazovovi a jeho stoupencům (tedy i proti Paraskevič).

V roce 2011 byl Abljazovovi poskytnut politický azyl ve Velké Británii. Mezinárodní organizace pro ochranu lidských práv a více než 60 zástupců Evropského parlamentu nejednou zmiňovali politickou povahu případu Abljazova<sup>6</sup>. Stoupenci a příbuzní Abljazova získali azyl a doplňkovou ochranu ve Velké Británii, Polsku, Španělsku, Itálii, Belgii, České republice, Rakousku, USA a Litvě. Také Ukrajině byla zamítnuta žádost o extradici osob, které jsou stíhány ve stejné věci, jako Paraskevič (Velká Británie odmítla vydat Igora Koronka a Romana Solodčenka a Litva – Syryma Šalabajeva).

## 2. ČESKÁ REPUBLIKA ODMÍTLA VYDAT PARASKEVIČ, AVŠAK UKRAJINA A RUSKO OPAKOVANĚ ŽÁDALY O JEJÍ VYDÁNÍ

V březnu 2014 Česká republika zamítla vydat Paraskevič na Ukrajinu i do Ruska. Avšak v roce 2016 Ukrajina a Rusko téměř současně zaslaly **opakované** žádosti o její vydání. Tyto žádosti jsou formulovány stejně a jsou stejné i co do struktury a obsahu. Jsou k nim přiloženy stejné dokumenty, které Ukrajina a Rusko předložily dříve (usnesení o obvinění a vzetí do vazby datovaná 2012-2013).

V opakované žádosti ukrajinská prokuratura zdůraznila, že považuje vydání Paraskevič za přípustné, jelikož „v současné době příslušné orgány České republiky vydávají Ukrajině hledané osoby“. Generální prokuratura vyjádřila v žádosti nespokojenost s poskytnutím doplňkové ochrany Paraskevič a poznamenala, že české orgány „byly uvedeny v omyl“.

## 3. POKUSY O ZRUŠENÍ DOPLŇKOVÉ OCHRANY PARASKEVIČ

**18.02.2014** MV ČR poskytlo Paraskevič doplňkovou ochranu (subsidiary protection) – jeden z druhů doplňkové ochrany. Doplňková ochrana znamená, že osobě hrozí nebezpečí v zemi, jejímž je občanem. MV odůvodnilo rozhodnutí tím, že v Rusku hrozí Paraskevič mučení a nelidské zacházení.

**16.02.2015** české MV prodloužilo Paraskevič status osoby požívající doplňkové ochrany o dva roky.

Přijetí těchto rozhodnutí po několik let **bránili zástupci kazašských úřadů**, které nejsou stranou této věci. Například v říjnu 2013 zástupce znárodněné kazašské BTA Banky Jan Vaníček předložil českému ministerstvu vnitra balík dokladů za účelem dosažení toho, aby Paraskevič byla zamítnuta mezinárodní ochrana. Navíc se z dokladů z uniklé emailové korespondence vyšlo najevo, že se Vaníček setkal s českou státní zástupkyní Věrou Čechovou a přesvědčoval ji, aby se odvolala v případě, kdyby soud vydání Paraskevič zamítl. A skutečně státní zástupkyně se pravidelně odvolávala proti následným rozhodnutím soudu vydaným ve prospěch Paraskevič<sup>7</sup>.

Nyní se Nejvyšší státní zastupitelství ČR pokouší prostřednictvím soudu zrušit status doplňkové ochrany Paraskevič. Dle existujících informací se taková praxe v ČR vyskytla poprvé. Výše zmíněná fakta dávají podklady k domněnkám, že kazachstánští lobbisté mohou tyto procesy ovlivňovat.

30.10.2015 Městský soud v Praze vyhověl žalobě Nejvyššího státního zastupitelství: **rozhodnutí ze dne 18.02.2014 o poskytnutí doplňkové ochrany bylo zrušeno**, a věc byla vrácena MV k novému projednání. Soud vyslovil souhlas s argumenty státního zastupitelství, že hrozba mučení ohledně Paraskevič v Rusku „nebyla prokázána“.

<sup>6</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/6264,international-community-calls-on-france-to-prevent-extradition-of-opposition-politician-mukhtar-ablyazov>

<sup>7</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/3139,tatiana-paraskevich-was-granted-international-protection-but-is-still-in-custody-due-to-the-prosecutor-s-suspicious-persistence>

Advokátka Paraskevič se proti rozhodnutí Městského soudu v Praze odvolala, avšak 28.04.2016 Nejvyšší správní soud ČR odvolání zamítl. Dle názoru soudu mělo české ministerstvo vnitra pečlivěji prozkoumat otázku o poskytnutí doplňkové ochrany, zhodnotit povahu obvinění a též uvést konkrétní důkazy o hrozícím škodlivém zacházení s Paraskevič. Spolu s tím soud poznamenal, že **se poprvé projednává žaloba státního zastupitelství s požadavkem na zrušení doplňkové ochrany.**

Dne 20.06.2016 se Nejvyšší státní zastupitelství ČR opět obrátilo na Městský soud v Praze s **dalším nárokem, a to na zrušení druhého rozhodnutí ministerstva vnitra ze dne 16.02.2015 o prodloužení doplňkové ochrany udělené Paraskevič o dva roky.** Státní zastupitelství prohlásilo, že rozhodnutí z 16.02.2015 musí být zrušeno, jelikož dříve soud zrušil první rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany. Ministerstvo vnitra ČR nepředložilo námitky a ponechalo věc na uvážení soudu.

Jako podpůrný argument přiložilo Nejvyšší státní zastupitelství k žalobě rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 26.05.2015. Tento soud projednával jednu z ústavních stížností Paraskevič za rok 2014 týkající se vazebního rozhodnutí. Avšak soud, kromě toho, vyjádřil také názor, že poskytnutí doplňkové ochrany Paraskevič „odporuje zákonu“. Ústavní soud **se odvolal na rozhodnutí britských soudů v občanskoprávních žalobách BTA Banky ohledně Muchtara Abljazova**, jehož kolegyní byla Paraskevič. Nejvyšší státní zastupitelství má za to, že anglické soudy měly uznat za prokázané, že Abljazov zpronevěřil peníze banky.

#### 4. OBČANSKOPRÁVNÍ PROCESY OHLEDNĚ ABLJAZOVA U LONDÝNSKÉHO SOUDU

Je nutno vzít do úvahy, že ve Velké Británii se konala pouze občanskoprávní a nikoliv trestní řízení. Rozhodnutí Londýnského soudu byla přijata **ve zjednodušeném řízení bez soudního projednání a bez zvážení argumentů obhajoby.** Taťjana Paraskevič nebyla žalovanou nebo jednou ze žalovaných v občanskoprávních žalobách ve Velké Británii a též nefiguruje ani v jednom z rozhodnutí Londýnského soudu.

Občanskoprávní řízení ohledně částky kolem 4,5 miliard USD byla iniciována kazachstánskou BTA Bankou. Abljazov nejednou prohlašoval, že znárodněná BTA Banka není samostatným subjektem a plní politickou vůli kazašských úřadů. Dokumenty zveřejněné nedávno v hromadných sdělovacích prostředcích to znovu potvrdily.

Za účelem vytvoření negativního image Abljazova kazažští činovníci (buď přímo nebo prostřednictvím BTA Banky) najali několik zahraničních společností, včetně Reed Smith, FTI Consulting, Portland Communications, John Howell & CO Ltd, Hogan Lovells<sup>8</sup>. Dle dokumentů, jimiž disponují ve Financial Times, londýnské právnické společnosti Reed Smith a Ronald Fletcher Baker lobují za zrušení Abljazovova statusu uprchlíka. Tyto společnosti jsou zaangażované Ministerstvem spravedlnosti Kazachstánu. Advokát Peter Salas prohlašuje, že existují kontakty mezi kazachstánskými a britskými činovníky, a to je nezákonné<sup>9</sup>.

Kazažští lobbisté zasahovali do soudních procesů ve Velké Británii. V dopise ze dne 16.08.2013 jeden z členů vlády Alma Žamijev dává příkazy řediteli BTA Banky Pavlu Prosjankinovi, aby připravil (spolu se společností Hogan Lovells) dokument o odsouhlasení úkonů týkajících se soudních sporů ve Velké Británii s kazašskou vládou. Zástupce BTA Banky upozorňuje, že ve Velké Británii se Banka prohlašuje za „nezávislou na kazašských úřadech“ a proto příprava takového dokumentu potvrdí „koordinovanou

<sup>8</sup> <http://comment-respublika.info/comment/showtopic/8292/>; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/36383/>; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/14305/>; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/43423/>; [http://rus.azattyq.org/a/pr\\_nazarbaev\\_zhanaozen\\_image\\_kazakhstan\\_ablyazov/24460217.html](http://rus.azattyq.org/a/pr_nazarbaev_zhanaozen_image_kazakhstan_ablyazov/24460217.html)

<sup>9</sup> <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/c22e50d0-c53e-11e3-89a9-00144feabdc0.html?siteedition=intl#axzz2z3imERSI>

činnost Banky a státu Kazachstán“ a „bude též faktickým důkazem“ toho, že „Banka je nástrojem státu při pronásledování Abljazova“<sup>10</sup>.

Hogan Lovells se podařilo způsobit více než půlroční průtahy při udělení azylu Abljazovovi ve Velké Británii. V průběhu této doby rozhodl Londýnský soud o tom, že občanskoprávní žaloby BTA Banky jsou prosty politické motivace.

V rámci občanskoprávních řízení Abljazov odmítl vyrazit Londýnskému soudu svá aktiva a odvolával se na nebezpečí pronásledování jeho stoupenců režimem Nazarbajeva. V této souvislosti byl Abljazov 16.02.2012 odsouzen k 22 měsícům vězení za „pohrdání soudem“. Londýnský soud jej zbavil práva na obhajobu v občanskoprávních žalobách do doby, dokud si neodpyká trest vězení.

Abljazov byl opakovaně upozorňován, a to i britskou policií, na to, že mu hrozí zabití nebo únos z politických důvodů. Z obav o svůj život Abljazov v roce 2012 Velkou Británii opustil. Po roce byla z Itálie unesena manželka Abljazova Alma Šalabajeva spolu se 6letou dcerou a jen díky úsilí Evropského parlamentu a OSN se podařilo vrátit rodinu z Kazachstánu do Evropy.

Poté, co Abljazov opustil Velkou Británii, mohla BTA Banka žádat o to, aby byla soudy přijata ohledně Abljazova rozhodnutí bez projednání věci a, vlastně, i bez přihlídnutí k argumentům obhajoby (rozsudek ve zjednodušeném řízení)<sup>11</sup>.

V kontextu toho, že Nejvyšší státní zastupitelství odůvodňuje svůj postoj odkazy na občanskoprávní rozhodnutí ve Velké Británii, je třeba si povšimnout případu Abljazovova příbuzného Syryma Šalabajeva. V červenci 2015 byl zadržen v Litvě. Ve své výzvě litevským úřadům Kazachstán apeloval na to, že Šalabajev figuruje v rozhodnutích londýnského Vrchního soudu a stejně jako Abljazov byl odsouzen k vězení za „pohrdání soudem“. Avšak Litva zhodnotila tento argument jako nepostačující a poskytla Šalabajevovi politický azyl. Ve dnech 28.06.2016 a 29.07.2016 litevské soudy zamítly žádosti Kazachstánu a Ukrajiny o vydání Šalabajeva.

## 5. KORUPČNÍ VLIV KAZACHSTÁNU NA UKRAJINSKÉ A RUSKÉ VYŠETŘOVÁNÍ

Nejvyšší státní zastupitelství využívá ještě jeden argument, který spočívá v tom, že české právní předpisy vylučují možnost poskytnutí doplňkové ochrany, pokud existuje odůvodněné podezření, že osoba spáchala závažný trestný čin. Na Ukrajině je Paraskevič kladeno za vinu zmocnění se majetku (odst. 5 čl. 191 TrZ Ukrajiny). Trest stanovený tímto článkem je určen v rozmezí 7-12 let odnětí svobody, což v českém trestním zákoníku odpovídá kategorii zvláště závažného trestného činu. Avšak tento argument je neodůvodněný, jelikož v hromadných sdělovacích prostředcích byly zveřejněny skutečnosti svědčící o umělém vytvoření trestní věci a o korupčním vlivu Kazachstánu na ukrajinské a ruské vyšetřování.

V roce 2014 byla zveřejněna korespondence kazachstánských činovníků a jejich zástupců<sup>12</sup>. Zveřejněné dokumenty potvrdily, že zástupci Kazachstánu připravovali pro ukrajinské a ruské vyšetřovatele návrhy obvinění ohledně Abljazova a Paraskevič, udíleli přímé pokyny ve věci a též dávali finanční odměny za „vykonanou práci“. V dubnu 2016 známí ruští ochránci lidských práv v dopise adresovaném francouzské vládě uvedli nejprůkaznější dokumenty z korespondence, které jsou důkazem umělého vytvoření kauzy Abljazova<sup>13</sup>.

<sup>10</sup> <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/43423/>

<sup>11</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/6869,report-analysis-of-documents-in-the-case-of-ablyazov>

<sup>12</sup> <https://kazaword.wordpress.com/>

<sup>13</sup> Ljudmila Alexejeva, Valerij Borščev, Světlana Gannuškina, Sergej Kovalev, Lev Ponomarev a Zoja Svetova – <http://en.odfoundation.eu/a/7508,prominent-russian-human-rights-activists-salled-for-preventing-the-extradition-of-mukhtar-ablyazov>



Ruští vyšetřovatelé ze „seznamu Magnitského“ vyhrožovali jiným obviněným a nutili je, aby se „přiznali ke spáchaným zločinům“ a „potvrdili“ vinu Abljazova. Navíc, ruští vyšetřovatelé vyhrožovali synovi a dceři Paraskevič, že budou zmláceni nebo uneseni, pokud matka nepodepíše usvědčující výpověď<sup>14</sup>.

Dle zveřejněné korespondence, 05.09.2013 a 06.09.2013 vyšetřovatel ze „seznamu Magnitského“ Nikolaj Budilo zaslal zástupci kazachstánské BTA Banky Andreji Pavlovovi návrh obvinění ve věci Paraskevič, Abljazova, Trofimova a dalších spoluobviněných. Vyšetřovatel žádal o „kontrolu“ názvů společností, iniciál obviněných určení výše způsobené škody.

Kazachstán řídil ukrajinské vyšetřování prostřednictvím advokátní kanceláře „Iljašev a Partneři“, která zastupuje kazachstánskou BTA Banku. Například, dle existující korespondence, 02.08.2012 vyšetřovatel Ministerstva vnitra Ukrajiny Maksim Melnik obdržel pokyny od kazachstánské strany, že výslech „musí ukázat“, že Paraskevič byla jením z „lidí Abljazova“, kteří „řídili offshory“.

V rozhodnutí o nepřípustnosti vydání Igora Kononka londýnský Vrchní soud (*High Court of Justice of London*) poznamenal, že vyšetřovateli Melnikovi „byly dodávány dokumenty k podpisu, avšak on, jak je vidno, se vůbec nezúčastnil rozhodování o tom, zda je soudní stíhání zákonné a zda má být zahájeno“. Díky společenské reakci bylo na Ukrajině proti vyšetřovateli Melnikovi zahájeno trestní stíhání kvůli překročení pravomocí<sup>15</sup>.

04.09.2012 zástupce kazašské BTA Banky Vojtěch Trapl v dopise advokátce paní Parasekvič přímo prohlásil: výměnou za „pravdivou výpověď ohledně činnosti M. Abljazova“ může Kazachstán v jednu chvíli zastavit trestní věci proti Paraskevič na Ukrajině i v Rusku. S přihlédnutím ke zveřejněným skutečnostem má Kazachstán skutečně neomezené možnosti v ovlivňování ukrajinského a ruského vyšetřování této věci.

## 6. VYDÁNÍ PARASKEVIČ JE DLE MEZINÁRODNÍCH DOHOD O LIDSKÝCH PRÁVECH NEPŘÍPUSTNÉ

V ukrajinské a ruské žádosti o vydání jsou uváděny stejné záruky ve věci Paraskevič: neexistence politických motivů pronásledování, ochrana proti mučení, zajištění spravedlivého soudu a příslušných podmínek vazby, umožnění přístupu diplomatickým zástupcům ČR. Avšak tyto záruky jsou formální a neudržitelné a Ukrajina a Rusko nemohou jejich plnění zajistit.

### 6.1. POKRAČOVÁNÍ SPOLUPRÁCE S AUTORITÁŘSKÝMI REŽIMY PŘI PRONÁSLEDOVÁNÍ POLITICKÝCH UPRCHLÍKŮ

#### Ukrajina

##### **Případ Alovсата Alijeva**

17.04.2016 byl na Ukrajině zadržen ochránce lidských práv Alovsat Alijev, po kterém vyhlásil pátrání Ázerbajdžán přes Interpol, a byl obviněn z „krádeže“ a „padělání dokladů“. Ochránce lidských práv na ukrajinském letišti sdělil, že má cestovní doklad uprchlíka Spolkové republiky Německo. Avšak ukrajinští

<sup>14</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/7319,report-the-facts-which-confirm-the-fabrication-of-the-case-of-mukhtar-ablyazov-in-russia-tatiana-paraskevich-and-artur-trofimov-prosecution>

<sup>15</sup> Stíhání Mlenikova se nejednou pokoušel zastavit vyšetřovatel prokuratury města Kyjeva Sergej Chodakovskij. On mohl být řízen zástupci kazachstánské strany (dle zveřejněné korespondence). Nadace «Otevřený dialog» se prostřednictvím soudu domohla toho, že 23.07.2015 bylo proti Godakovskému zahájeno trestní řízení, kdy byl obviněn z překročení pravomocí. Avšak 30.09.2015 prokuratura města Kyjeva věc proti vyšetřovateli zastavila, aniž by o tom informovala Nadaci.

pohraničníci neshledali tento dokument takovým, který poskytuje ochranu stanovenou mezinárodním právem. Druhý den po zadržení byl Alovsat Alijev oficiálně uvězněn<sup>16</sup>.

Dle Alijevových slov byl držen v ukrajinské vazební věznici v nehygienických podmínkách spolu s 26-27 osobami, ačkoli cela byla určena pro 20 osob. Ve vazební věznici byla umožněna návštěva Alovсата Alijeva zástupcem Ministerstva vnitra Ázerbajdžánu Šachinem Godžajevem, ačkoli tato návštěva nebyla předem s Alijevem odsouhlasena.

Díky veřejnému ohlasu a zásahu velvyslanectví Německa na Ukrajině byl 05.05.2016 Alovsat Alijev z vazby propuštěn. 10.05.2016 ukrajinský soud zamítl žádost o jeho vydání.

Ještě jeden příklad tolerování pronásledování ze strany autoritářských režimů – je to, že v posledních dvou letech Ukrajina systematicky a neodůvodněně **odmítá poskytnout azyl občanům Běloruska a Ruska, kteří jsou pronásledováni za podporu Euromajdanu**<sup>17</sup>. Například, v roce 2015 se 86 ruských občanů obrátilo se žádostí o poskytnutí azylu a jen 11 poskytla Ukrajina ochranu<sup>18</sup>.

## Rusko

### **Případ Aleksandra Potkina**

24.08.2016 Měščanský soud města Moskvy odsoudil k 7,5 rokům vězení ruského opozičního nacionalistu Aleksandra Potkina – jednoho z figurantů trestní věci proti Muchtaru Abljazovovi. Ruský soud uznal Potkina vinným nejen z „legalizace majetku, který Abljazov nabyl nedovoleným způsobem“, ale i z toho, že prostředky z této legalizace byly použity „dle Abljazovových pokynů“ k „rozněcování národnostního nepřátelství“ a „svržení ústavního pořádku v Kazachstánu“.

Obvinění z extrémismu a „rozněcování nepřátelství“ byla nejspíše sdělena proto, že důkazy ve věci BTA Banky byly nedostačující. Vyšetřovatelé prohlásili, že za prostředky získané legalizací majetku hodlal Potkin uspořádat protivládní povstání („Majdan“) v Rusku. Přitom mu měli pomáhat Ukrajinci a zástupci západních zvláštních služeb<sup>19</sup>. Dále byla Potkinovi inkriminována příprava brožur, které byly „zaměřeny na rozněcování národnostní zášti“ a „byly schopny vytvořit mínění o neúčelnosti existující státní moci“.

Potkin byl také uznán vinným z organizování „tréninků pro kazachstánské aktivisty“ v Kyrgyzstánu, na kterých on „tyto vyučoval, jak se mají provádět hromadné nepokoje“<sup>20</sup>. Aktivista Žanbolat Mamaj potvrdil, že kazachstánští aktivisté a novináři s Potkinem v Kyrgyzstánu komunikovali, avšak žádné protiprávní výzvy na setkáních nezazněly<sup>21</sup>. V červnu 2015 Výbor národní bezpečnosti Kazachstánu vyslechl kazašské aktivisty a ochránce lidských práv ohledně setkání s Potkinem a jinými ruskými opozičníky. Při výsleších byli přítomni zástupci FSB<sup>22</sup>. Takto kontakty mezi zástupci ruské a kazašské opozice pro ně skončily pronásledováním a výslechy prováděnými zvláštními útvary.

Případ Potkina vyšetřoval Nikolaj Budilo – vyšetřovatel ze „seznamu Magnitského“, který se zabývá též případem Paraskevič. Ještě jeden vyšetřovatel Rustem Šajdullin vyhrožoval 08.10.2015 advokátům Potkina, že zabije nebo zmrzáčí jejich mandanta šroubovákem, pokud tento nepodepíše včas protokol o seznámení se se 102 svazky trestního spisu<sup>23</sup>.

Je nutno zdůraznit, že dle ruských právních předpisů zajišťovací opatření v podobě vzetí do vazby není určeno pro případy hospodářských obvinění sdělených Potkinovi. Přesto byl protiprávně vzat do vazby. Aleksandr Potkin se proti vzetí do vazby odvolal u ESLP a 24.08.2016 se Rusko dobrovolně rozhodlo

<sup>16</sup> <http://glavcom.ua/news/v-glavkom-pres-konferencya-postmaydannja-ukrana-spvpracya-z-specsluzhbami-avtoritarnih-kran-triva-350837.html>

<sup>17</sup> <http://ccl.org.ua/news/zvernennya-prezidentu-ukravini-shhodo-nadannya-statusu-bizhentsya-gromadyanam-bilorusi/>

<sup>18</sup> [http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/02/160208\\_asylum\\_seekers\\_russia\\_ukraine\\_sd](http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/02/160208_asylum_seekers_russia_ukraine_sd)

<sup>19</sup> <https://zona.media/online/2016/24/08/potkin-prigovor>

<sup>20</sup> <http://www.respublika-kz.info/news/politics/39287/>

<sup>21</sup> <https://www.facebook.com/zhanbolat.mamay/posts/730150843694440>

<sup>22</sup> <http://rus.azattyq.org/a/delo-potkina-doprosy-aktivistov/27085625.html>

<sup>23</sup> <https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/169021?from=lifenews.ru>

vyplatit odškodné/náhradu ve výši 2500 EUR, aniž by se dočkalo rozhodnutí ESLP. To se mohlo stát za tím účelem, aby bylo zabráněno podrobnému zkoumání v ESLP praxe nezákonných aplikací vazby v případech hospodářských trestných činů v Rusku<sup>24</sup>.

## 6.2. NEBEZPEČÍ PŘEDÁNÍ DO KAZACHSTÁNU NEBO ÚNOSU KAZACHSTÁNSKÝMI ZVLÁŠTNÍMI SLUŽBAMI

### Ukrajina

#### Případ Aminat Babajevé

Dne 09.09.2016 byla občanka Ruska Aminat Babajeva zadržena pohraničníky v tranzitní zóně letiště města Charkova, kam přiletěla z Istanbulu. Pohraničníci oznámili, že Babajovou nevpustí na území Ukrajiny, jelikož je v Turecku „podezřívána z podílnictví na teroristické činnosti“. Ve dnech 09.09.2016 a 10.09.2016 pohraničníci nepustili k Babajevé advokáta. Poté, co na letiště dorazil zástupce ombudsmana pro Charkovskou oblast, dne 11.09.2016 Babajovou propustili.

Dne 12.09.2016 Babajeva podala v oddělení Úřadu pro uprchlíky žádost o udělení statusu uprchlíka, avšak tam se odmítli zabývat doklady její žádosti. Poté, asi ve 20:00, několik zaměstnanců Bezpečnostní služby Ukrajiny vešli do prostor Úřadu pro uprchlíky a násilím natlačili Babajevou do auta. Ona se pokoušela spojit s advokátem, ale únosci vyhodili její telefon z okna automobilu. Týž den byla Babajeva násilím odeslána do Ruska<sup>25</sup>.

Bezpečnostní služba Ukrajiny prohlásila, že rozhodla o „vyhoštění Babajevé z území Ukrajiny“, kdy tato poté „dobrovolně odjela do Ruska“<sup>26</sup>.

Advokát podal na policii oznámení o únosu Babajevé pracovníky SBU.

**Případ Vjačeslava Platona (Kobaleva)** – podnikatele, po kterém Moldávie vyhlásila mezinárodní pátrání a obvinila jej z praní prostředků.

Advokáti zdůrazňují, že Platon (Kobalev) je klíčovým svědkem ve věci o vyvádění 1 mld. USD z moldavského státního rozpočtu. Dle vyjádření advokátů hodlal Platon (Kobalev) vystoupit na tiskové konferenci a též poskytnout výpovědi americkým a evropským orgánům činným v trestním řízení o podílu na této záležitosti moldavského oligarchy Vlada Plachotňuka. Plachotňuk se prohlašuje za blízkého přítele prezidenta Ukrajiny Petra Porošenka<sup>27</sup>. Advokáti prohlašují, že jelikož Vlad Plachotňuk disponuje vlivem na ukrajinské úřady, dosáhl nezákonného vydání Platona (Kobaleva) a takto izoloval nepohodlného svědka.

Ukrajinská prokuratura nazývá Platona (Kobaleva) občanem Ruska a Moldávie. Advokáti zdůrazňují, že od roku 1992 je Vjačeslav Platon občanem Ukrajiny a v roce 2002 si změnil příjmení v ukrajinském pase na Kobalev. Státní migrační služba Ukrajiny potvrdila, že tento má ukrajinský pas, avšak má za to, že byl vydán nezákonně, jelikož neexistuje žádost o vydání pasu<sup>28</sup>.

Dne 25.07.2016 vedoucí Protikorupční prokuratury Moldávie prohlásil, že po Platonovi (Kobalevovi) bylo vyhlášeno mezinárodní pátrání. Týž den byl zadržen v Kyjevě zaměstnanci Bezpečnostní služby Ukrajiny

<sup>24</sup> <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2016/08/24/654245-rossiya-gotova-zaplatit-natsionalistu-aleksandru-potkinu-nezakonnii-arest>

<sup>25</sup> <http://khpg.org/index.php?id=1473763070> ; <http://khpg.org/en/index.php?id=1473801235> ; <https://humanrights.org.ua/en/material/sbu-vidvorila-z-ukrajini-rosijanku-jaka-prosila-pritulku?cl=en> ; <http://hromadske.ua/posts/sbu-vidpravilo-do-rosii-vtikachku-z-rf-cherez-prychetnist-do-idil>

<sup>26</sup> <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/1844#sthash.YLWJFqW.hdzBxSQn.dpbs>

<sup>27</sup> <http://ru.publika.md/plakhotnyuk-ukraina-izbrala-prezidenta-v-kotorom-nuzhdalas-1337381.html>

<sup>28</sup> <https://site.ua/petr.oleschuk/4816-yakscho-potribno-prezidentu-to-gpu-i-sbu-pratsyuyut-duje-operativno-tsikavi-momenti-spravi-kobaleva/> ; <http://tsn.ua/ukravina/novikov-perekonuye-scho-ukravina-ne-mala-prava-ekstraduvati-biznesmena-platona-736857.html>

(SBU). Dle slov advokátů, zaměstnanci SBU Platona (Kobaleva) při zadržení zbili a jeho ukrajinský pas prohlásili za „falešný“. Dne 28.07.2016 Pečerský soud města Kyjeva vyhověl žádosti prokuratury o vzetí Platona (Kobaleva) do předběžné vazby do doby, nežli bude z Moldávie doručena žádost o extradici.

Jak sdělila Ukrajinská kancelář Interpolu, dne 08.08.2016 přišla od pracovníka FBI při Velvyslanectví USA na Ukrajině žádost o setkání s Platonem (Kobalevem). Dne 10.08.2016 se Ukrajinská kancelář Interpolu obrátila na GPU se žádostí o povolení setkání, avšak odpověď nedostala. Dle slov advokátů, zástupce FBI zajímaly informace ohledně zcizení prostředků z moldavského rozpočtu, kterými disponuje Platon (Kobalev).

Platon (Kobalev) požádal na Ukrajině o udělení statutu uprchlíka. Právní předpisy zakazují extradici v období, kdy se projednává žádost o poskytnutí azylu. Avšak, dle vyjádření advokátů, bylo dne 29.08.2016 Platonovi (Kobalevovi) předáno rozhodnutí migrační služby z 22.08.2016 o zamítnutí udělení statutu uprchlíka. Advokáti zdůrazňují, že ihned poté, dne 29.08.2016, předal prokurátor kyjevské prokuratury Platonovi (Kobalevovi) rozhodnutí o jeho extradici do Moldávie.

V souladu s čl. 590 a 591 Tr.ř. Ukrajiny má každá osoba právo do 10 dnů podat odvolání proti rozhodnutí o extradici, avšak Platonovi (Kobalevovi) tato možnost poskytnuta nebyla<sup>29</sup>. Jak zmiňují advokáti, pracovníci SBU převezli ihned dne 29.08.2016 Platona (Kobaleva) na letiště, odkud byl charterovým letadlem nezákonně vydán do Moldávie. V Moldávii je Platon (Kobalev) uvězněn a prohlašuje, že podmínky pobytu jsou nelidské<sup>30</sup>.

### Případ Ruslana Sulejmanova

Dle sdělení ochránců lidských práv pracoval občan Uzbekistánu Ruslan Sulejmanov v soukromé stavební společnosti v Uzbekistánu. Počínaje rokem 2008 bylo na společnost učiněno několik rejderských útoků ze strany vlivných osob této země. Když společnost odmítla předat těmto osobám své akcie, byla mnohým manažerům této společnosti sdělena obvinění z hospodářských trestných činů. Z obav před pronásledováním Sulejmanov nejprve odjel do Kyrgyzstánu a v roce 2010 – na Ukrajinu.

Dne 25.02.2011 byl Ruslan Sulejmanov zadržen v oddělení milice ve městě Černigovu (Severní Ukrajina), kam se obrátil, aby získal pracovní povolení. V rozporu s ukrajinskými právními předpisy a mezinárodními právními normami nebyl Sulejmanovovi do 11.05.2011 umožněn přístup k advokátovi<sup>31</sup>. Dne 12.05.2011 rozhodla Generální prokuratura Ukrajiny o jeho extradici do Uzbekistánu, kde měl stanout před soudem pro obvinění z hospodářských trestných činů.

Dne 20.05.2011 podal Ruslan Sulejmanov žádost o azyl na Ukrajině, avšak dne 02.07.2011 byla jeho žádost soudem zamítnuta. Dne 12.05.2012 UVKB OSN uznal Sulejmanova uprchlíkem a vystoupil proti extradici, a to v souvislosti s hrozbou použití vůči jeho osobě v Uzbekistánu mučení. Souběžně zahájila lidskoprávní organizace Amnesty International rozsáhlou informační kampaň proti extradici Sulajmenova do Uzbekistánu<sup>32, 33, 34, 35</sup>. Bez ohledu na to, s porušením mezinárodních závazků Ukrajina dne 20.09.2012 Ruslana Sulejmanova, vydala.

<sup>29</sup> <https://www.facebook.com/v.kasko/posts/320440054972112>

<sup>30</sup> <http://newsmaker.md/rus/novosti/vyacheslav-platon-mne-dali-gazety-chtob-ya-mog-nochyu-ukryvatsya-ot-holoda-27133> ; <http://tv7.md/ro/social/platon-vlad-plahotniuc-este-principalul-beneficiar-al-furtului-miliardului> ; <http://jurnal.md/ru/politic/2016/7/26/plahotnuk-privlek-starogo-biznes-partnera-petra-porosenko-k-organizacii-v-kieve-vnezapnogo-zaderzania-platona/> ; <http://gagauzveri.md/politika/1444-ursaki-platona-predupredili-cto-v-tyurme-ego-mogut-ubit.html>

<sup>31</sup> <https://focus.ua/country/244376/>

<sup>32</sup> <http://cases.amnesty.org.ua/sprava/mozut-extraduvati-bizencya>

<sup>33</sup> <http://www.refworld.org.ru/pdfid/52b84b9a4.pdf>

<sup>34</sup> [http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/UKR/INT\\_CCPR\\_NGO\\_UKR\\_14372\\_E.pdf](http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/UKR/INT_CCPR_NGO_UKR_14372_E.pdf)

<sup>35</sup> <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2339854&SecMode=1&DocId=2045584&Usage=>

## Rusko

Organizace pro ochranu lidských práv zaznamenávají časté případy únosů z Ruska občanů zemí Střední Asie zvláštními službami těchto států. Tato praxe je dosti rozšířená, jelikož legální způsoby, jak dosáhnout extradice, jsou zpravidla blokovány ESLP<sup>36</sup>. Například, z území Ruska byli uneseni Sanžarbek Stavaldijev (byl dodán do Uzbekistánu) a Savridin Džurajev (byl dodán do Tádžikistánu)<sup>37</sup>.

29.08.2016 zvláštní služby Uzbekistánu uskutečnili neúspěšný pokus o únos zaměstnance Společnosti politických emigrantů Střední Asie Rachmiddina Kamolova z území Ruska. Poté byl tento zadržen pracovníky ruské policie, avšak záhy byl propuštěn, jelikož z Uzbekistánu nepřišly dokumenty o obviněních, která byla Kamolovovi kladena za vinu<sup>38</sup>.

O úrovni spolupráce úřadů Kazachstánu a Ruska svědčí i to, že v Rusku zástupci kazašských úřadů sami vyslyšali účastníky případu Abljazova (Lva Rakovského, Aleksandra Volkova, Jelenu Tiščenko) a nutili je, aby podepsali „potřebné“ výpovědi. O tom, jak bude Rusko „plnit“ svá závazky, svědčí následující skutečnost: v prosinci roku 2015 byla bývalá manažerka BTA Banky Veronika Jefimova vydána z Ruska do Kazachstánu, kde je nyní vyslyšána vyšetřovateli. Advokát poukazuje na reálnou hrozbu toho, že 7letou dceru Jefimové mohou poslat do dětského domova<sup>39</sup>.

### **6.3. NEEEXISTENCE ZAJIŠTĚNÍ ZÁRUK SPRAVEDLIVÉHO SOUDU, PŘÍSLUŠNÝCH PODMÍNEK VAZBY A OCHRANY PROTI MUČENÍ**

#### Ukrajina:

81,4% obyvatel nedůvěřuje ukrajinským soudům<sup>40</sup>. Většině zástupců původního režimu se podařilo zůstat u soudů ve vedoucích funkcích.

V srpnu 2016 Nadace «Otevřený Dialog» pod záštitou Asociace právníků Ukrajiny připravila zprávu, která odhaluje problém tendence k odsuzujícím rozsudkům v práci soudců a případy porušení zásady kontradiktornosti. Členové Asociace právníků Ukrajiny podotýkají, že v souladu se sovětskou tradicí soudy zachovávají sklon k odsuzujícím rozsudkům a někdy se ujímají i funkce žalobce. Ukrajinské soudy pokračují v hromadném užívání zajišťovacího opatření v podobě vzetí do vazby. Žádost prokurátora o vzetí do vazby nebo o prodloužení lhůty setrvání ve vazbě se často projednává pouze formálně, bez náležitého zhodnocení argumentů.

V létech 2013 a 2015 činil podíl zprošťujících rozsudků na Ukrajině příslušně 0,24% a 0,32% (což je prakticky identické se situací v Rusku). Je rozšířena praxe, kdy po vyhlášení zprošťujícího rozsudku soudcem zahájí prokurátor proti soudci trestní řízení a obviní jej z úmyslně nespravedlivého rozhodnutí.

Dle stavu ke dni 01.04.2016 bylo 538 osob drženo ve vazbě 1 rok až dvě léta a 420 osob – více než 2 roky<sup>41</sup>. Generální prokurátor Jurij Lucenko, který byl do této funkce jmenován v květnu 2016, poznamenal: „Vím, že v ukrajinských věznicích pobývají lidé před konáním soudu jeden, čtyři, deset, čtrnáct a dokonce dvacet let“<sup>42</sup>.

Organizace pro ochranu lidských práv podotýkají, že v ukrajinských vazebních věznicích jsou podmínky mnohem horší, nežli v koloniích<sup>43</sup>. Dle informací poskytnutých společenskou organizací «Doněckij

<sup>36</sup> <https://lenta.ru/articles/2013/07/05/report/>; <https://amnesty.org.ru/ru/2016-04-21-uzbekistan/>

<sup>37</sup> <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1300284780>; <http://www.hro.org/node/16441>

<sup>38</sup> <http://graniru.org/Politics/World/Asia/m.254148.html>

<sup>39</sup> <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/40011/>

<sup>40</sup> [http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll\\_id=1030](http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=1030)

<sup>41</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/7815-years-behind-bars-without-judgment-prolonged-pre-trial-detention-in-ukraine-in-violation-of-reasonable-time-of-criminal-proceedings>

<sup>42</sup> <http://www.depo.ua/ukr/politics/lutsenko-pobitsyav-zlamati-praktiku-dovgogo-utrimannya-v-14062016210700>

<sup>43</sup> <http://www.radiosvoboda.org/a/27016078.html>

Memorial», zemřelo v prvním pololetí roku 2014 v zařízeních penitenciární soustavy 456 lidí, z nichž 69 osob zahynulo ve vazebních věznicích<sup>44</sup>.

Kancelář Zmocněnce Nejvyšší Rady Ukrajiny pro lidská práva zjišťuje „systémová porušení postupu pro pobyt ve vazbě a odpykávání trestu, která podmiňují kruté zacházení se zajištěnými a odsouzenými osobami“<sup>45</sup>. Též dne 28.10.2015 sdělila kancelář ombudsmana nadaci «Otevřený Dialog», že v roce 2015 byla při monitorovacích návštěvách ve vyšetřovacích vazbách a v koloniích zjištěna následující systémová porušení: zneužívání „intenzity fyzického nátlaku“, ponižování uvězněných osob, nelidské chování k odsouzeným a zajištěným osobám, nehygienické podmínky pobytu v zařízení, nenáležitá strava a zdravotní péče.

Kancelář ombudsmana poukazuje na systémový problém zacházení s vězni a též zdůrazňuje, že norma obytné plochy pro vazebně stíhané osoby neodpovídá evropským standardům.

## Rusko

V Rusku soudce vyhlásí v trestních věcech v průměru za 7 let přibližně 500 odsuzujících a jen 1 zprošťující rozsudek. Podíl zprošťujících rozsudků činí 0,3% (v zemích EU – 15-20%). Pouze 6,8 % stížností strany obhajoby bývá soudem vyhověno<sup>46</sup>. Dle stavu k měsíci květnu 2016 činí počet politických vězňů v Rusku 86 osob<sup>47</sup>.

Zveřejněná korespondence potvrdila, že ve věci Abljazova uzavřely správy prezidentů Kazachstánu a Ruska dohody o možnosti ovlivňování soudních rozhodnutí v Rusku, čímž bylo míněno též „jmenování kurátorů k tématu BTA Banky u Nejvyššího arbitrážního soudu RF ke kontrole soudních postupů“.

Zprávy mezinárodních organizací pro ochranu lidských práv dokazují systematické a beztrestné používání mučení v Rusku<sup>48</sup>. Za posledních několik let bylo v Rusku zaznamenáno přibližně 60 tisíc stížností na mučení<sup>49</sup>. Ochránce lidských práv Lev Ponomarev podotýká, že „více než každý čtvrtý uvězněný v Rusku je podrobován mučení a krutému zacházení“.

## **6.4. PRÁCE ORGÁNŮ ČINNÝCH V TRESTNÍM ŘÍZENÍ NEODPOVÍDÁ MEZINÁRODNÍM STANDARDŮM**

### Ukrajina

Reformy orgánů a soudnictví jsou na Ukrajině sabotovány. Nebyla provedena personální obnova orgánů prokuratury. Žádný externí kandidát se nestal vedoucím místní prokuratury<sup>50</sup>.

Dne 26.01.2016 výkonný ředitel Transparency International na Ukrajině Aleksej Chmara učinil prohlášení o „totální závislosti soudního systému a jeho propojení s režimem a korupčníky“<sup>51</sup>. Dne 15.02.2016 aktivisté „Reanimačního balíku reform“ sdělili: „Dva roky po Revoluci Důstojnosti Ukrajina nezískala odpovědnou a transparentní prokuraturu, která by se řídila výhradně principem svrchovanosti práva a zákonem“<sup>52</sup>.

Ve své zprávě Asociace právníků Ukrajiny a Nadace «Otevřený Dialog» věnuje pozornost tomu, že na Ukrajině se prokurátoři snaží za každou cenu dosáhnout odsuzujícího rozsudku. Údaje za poslední tři

<sup>44</sup> <http://ukrprison.org.ua/statistics/1409938063>

<sup>45</sup> <http://ua.odfoundation.eu/a/6125,ombudsmen-umovi-utrimannya-v-ukrayinskih-miscyah-pozbavleniya-voli-ne-vidpovidayut-ievropejskim-standartam>

<sup>46</sup> <http://enforce.spb.ru/products/other-publications/6731-6731-i>

<sup>47</sup> [http://memohrc.org/sites/default/files/list\\_of\\_political\\_prisoners\\_english\\_30.05.2016.pdf](http://memohrc.org/sites/default/files/list_of_political_prisoners_english_30.05.2016.pdf)

<sup>48</sup> <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/0001/2015/en/>

<sup>49</sup> [http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/RUS/INT\\_CCPR\\_ICO\\_RUS\\_17192\\_E.docx](http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/RUS/INT_CCPR_ICO_RUS_17192_E.docx)

<sup>50</sup> <http://rpr.org.ua/en/news/rpr-statement-on-overcoming-the-crisis-of-the-prosecutor-s-office/>

<sup>51</sup> <http://ti-ukraine.org/en/news/media-about-us/5737.html>

<sup>52</sup> <http://rpr.org.ua/en/news/statement-of-the-reanimation-package-of-reforms-regarding-collapse-of-the-reform-of-the-prosecutor-s-office/>

roky potvrzují, že se prokurátoři zřikali obžaloby pouze v méně než 1% případů. Přitom je nutno poznamenat, že tato praxe zpravidla neplatí tehdy, kdy se po prokurátorech požaduje, aby vyšetřili případy mučení, korupce nebo služebních trestných činů, z nichž jsou podezříváni pracovníci orgánů činných v trestním řízení<sup>53</sup>.

## Rusko

V roce 2015 se Rusko ocitlo v čele všech zemí, co se týká porušování úmluv o lidských právech. ESLP zjistil taková porušení ve 109 stížnostech ohledně Ruska<sup>54</sup>. V prosinci 2015 byly v Rusku schváleny změny v právních předpisech, které umožňují neplnit rozhodnutí ESLP a jiných mezinárodních soudních instancí, která „odporují Ústavě RF“<sup>55</sup>. Tyto změny byly podrobeny ostré kritice Benátské komise. Rusko fakticky pro sebe ruší prioritu mezinárodního práva.

Významný může být dále následující příklad týkající se případu Taťjany Paraskevič. Ve dnech 27.04.2015 a 04.09.2015 ruské ministerstvo vnitra zamítlo advokátce paní Paraskevič žádost o zastavení trestního stíhání z důvodu, že nebyly předloženy důkazy o vině. Ruské ministerstvo vnitra sdělilo, že zákon „neklade za povinnost“ vyšetřovateli, aby uváděl důkazy v textu usnesení o sdělení obvinění. V souladu s čl. 17 Tr.ř. RF vyšetřovatel (jakož i soudce) hodnotí důkazy dle „vnitřního přesvědčení“, založeného na existujících důkazech, na zákonu, „na svědomí“.

## **7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ**

Taťjana Paraskevič je stíhána pro příslušnost k určité skupině osob, které mají přátelské vztahy s opozičním politikem Muchtarem Abljazovem. Zveřejněné dokumenty potvrdily, že věc proti Paraskevič byla uměle vytvořena a má politický podtext.

Opakovaným zasláním analogických extradičních žádostí Ukrajina a Rusko vyjádřily pohrdání nad rozhodnutími českých úřadů a projevíly neúctu k České republice jakožto mezinárodnímu partnerovi. Navíc jsou důvody pro předpoklad, že iniciovaný proces prověřování statusu doplňkového ochrany Taťjany Paraskevič je pokusem kazašských lobbistů o zneužití českého systému spravedlnosti. Česká republika, jako demokratický stát se musí postavit na odpor takovým praktikám, které podkopávají svrchovanost práva a evropského systému azylu.

Byla zveřejněna fakta ovlivňování orgánů České republiky činných v trestním řízení kazašskými úřady, které nejsou stranou ve věci extradice a poskytnutí T. Paraskevič mezinárodní ochrany (též informace o zaslání dokumentů právníky kazašské BTA Banky českému ministerstvu vnitra a o jejich kontaktech se státní zástupkyní Věrou Čechovou). Zdůrazňujeme nutnost toho, aby Česká republika zajistila veřejné vyšetření skutečností, které potvrzují pokusy kazašských lobbistů dosáhnout toho, aby žádost Taťjany Paraskevič o poskytnutí mezinárodní ochrany byla zamítnuta a aby byla schválena její extradice.

Dále pak, při projednávání případů azylu a extradice, by evropské státy neměly bezvýhradně důvěřovat formálním zárukám a nezkoumat podstatu věci. Rozhodnutí spojená s právy uprchlíků nemohou být činěna na základě politických nebo hospodářských zájmů.

Nepřípustnost extradice T. Paraskevič deklarovali Amnesty International<sup>56</sup>, Spolek Šalamoun, Český helsinský výbor, poslanci Evropského parlamentu a také 20 českých, polských a italských poslanců<sup>57</sup>.

<sup>53</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/7815,years-behind-bars-without-judgment-prolonged-pre-trial-detention-in-ukraine-in-violation-of-reasonable-time-of-criminal-proceedings>

<sup>54</sup> <http://en.odfoundation.eu/a/7280,russia-s-ignoring-of-european-court-of-human-rights-decisions>

<sup>55</sup> <http://ru.odfoundation.eu/a/7255,ignorirovanie-rossiyei-resheniy-evropeyskogo-suda-po-pravam-cheloveka>

<sup>56</sup> <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/uaa29513.pdf>

Vydání Paraskevič by bylo porušením Evropské konvence o lidských právech, Evropské konvence o vydávání a Konvence OSN proti mučení.

Vyzýváme české úřady, aby nedopustily zrušení statutu doplňkové ochrany T. Paraskevič a též aby zamítly opakované žádosti o extradici, o kterých české úřady rozhodly již dříve.

**Všichni, kdo si to přejí, mohou podpořit naše požadavky a obrátit se na adresy:**

- Nejvyššího státního zástupce České republiky Pavla Zemana – 660 55, ulice Jezuitská 4, Brno, ČR, tel: +420 542 512 111, fax: +420 542 512 227, e-mail: [podatelna@nsz.brn.justice.cz](mailto:podatelna@nsz.brn.justice.cz);
- Ředitele Odboru azylu a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR Tomáše Haišmana – PO BOX 21/OAM, ul. Nad Štolou, 3, 170 34 Praha 7;
- Ministra zahraničních věcí ČR Lubomíra Zaorálka – 5 Loretánské náměstí, 118 00 Prague 1, ČR, tel.: +420 224 181 111, e-mail: [epodatelna@mzv.cz](mailto:epodatelna@mzv.cz);
- Ministra spravedlnosti ČR Roberta Pelikána – 16 Vyšehradská Street, 128 10 Prague 2, ČR, tel. +420 221 997 106, +420 221 997 111, fax: +420 224 919 927, e-mail: [posta@mzp.justice.cz](mailto:posta@mzp.justice.cz);
- Předsedy Vládního výboru pro lidská práva v ČR Jakuba Macháčka – 4 Edvarda Beneše Embankment, Prague 1, ČR, PSČ 118 01, tel.: +420 224 002 111, e-mail: [machacka.jacub@vlada.cz](mailto:machacka.jacub@vlada.cz);
- Vrchního komisaře OSN pro lidská práva Zejdy Raada Al Husejna – Palais des Nations, CH-1211 Geneva 10, Švýcarsko, tel.: +41 22 917 9220;
- Vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federiky Morgerini – Rue de la Loi / Wetstraat 200, 1049 Brussels, Belgie, tel: +32 2 584 11 11; +32 0 2 295 71 69, e-mail: [federica.mogherini@ec.europa.eu](mailto:federica.mogherini@ec.europa.eu);
- Speciálního zmocněnce Rady Evropy pro lidská práva Stavrose Lambrinidise - tel: +32 2 584 230, e-mail: [stavros.lambrinidis@ext.eeas.europa.eu](mailto:stavros.lambrinidis@ext.eeas.europa.eu);
- Prezidenta Evropského parlamentu Martina Schulze – Bât. Paul-Henri Spaak 09B011, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Brussels, Belgie, phone: +32 2 28 45503; e-mail: [martin.schulz@europarl.europa.eu](mailto:martin.schulz@europarl.europa.eu);
- Předsedy výboru Evropského parlamentu pro zahraniční věci Elmara Broka – Bât. Altiero Spinelli 05E240, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Brussels, Belgie, phone: +32 2 28 45323, e-mail: [elmar.brok@europarl.europa.eu](mailto:elmar.brok@europarl.europa.eu);
- Předsedkyně podvýboru Evropského parlamentu pro lidská práva Eleny Valenciano - Bât. Altiero Spinelli 11G354, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Brussels, Belgie, tel.: +32 2 28 45846, e-mail: [elena.valenciano@europarl.europa.eu](mailto:elena.valenciano@europarl.europa.eu);
- Generálního tajemníka Rady Evropy Turberna Yaglanda – tel.: + 33 3 88 41 20 00, e-mail: [thorbjorn.jagland@coe.int](mailto:thorbjorn.jagland@coe.int);
- Prezidenta Parlamentního shromáždění rady Evropy Pedra Argamunta – tel.: +33 88 41 23 41, e-mail: [pedro.agramunt@senado.es](mailto:pedro.agramunt@senado.es); [mark.neville@coe.int](mailto:mark.neville@coe.int);
- Prezidenta PA OBSE Kristin Muttonen – e-mail: [christine.muttonen@parlament.gv.at](mailto:christine.muttonen@parlament.gv.at) ; [christine.muttonen@spoe.at](mailto:christine.muttonen@spoe.at) , tel: +43 (1) 401 10 3660, +43 (1) 401 10 3444;
- Předsedovi Generálního výboru PA OBSE pro demokracii, lidská práva a humanitární otázky Ingnatio Sanchezu Amorovi – e-mail: [cristina.casado@gps.congreso.es](mailto:cristina.casado@gps.congreso.es), tel: +34 91 390 6919;

<sup>57</sup> Poslanci Evropského parlamentu: Piotr Borys, Nicole Kiil-Nielsen, Ska Keller, Marek Migalski, Miroslav Poche, Judith Sargentini, Graham Watson. Poslanci italského Parlamentu: Alessandro Gozi, Lia Quartapelle, Manuela Serra, Giovanni Claudio Fava. Poslanec českého Parlamentu: Jaromír Štětina; poslanci polského Parlamentu: Robert Bedroń, Macej Vydžinski, Malgozata Goševska, Artur Gurčinski, Artur Dembski, Ligia Krajevská, Lukač Krupa, Tomáš Makovský, Matej Mroček, Michal Pacholski, Pavel Sajak, Martin Sbenčicki aj.